

De eerste luidklok die Demka goot was voor de RK Ludgeruskerk aan de Amsterdamsestraatweg in Zuilen

Oud-laboratoriumchef Zuithoff stond aan de wieg

DOOR ARIE NOORDERMEER

ZUILEN - Dit jaar is het zestigste jaar geleden dat de Demka in Zuilen de enige vijf gietstalen klokken die ons land rijk is heeft gegeven. De inmiddels 94-jarige prof. dr. A.J. Zuithoff, destijds hoofd van het Demka-laboratorium, was de drijvende kracht achter dit Demkaproduct.

De Demkafabriek lag tussen het Amsterdams-Rijnkanaal en de Amsterdamsestraatweg in de toenmalige gemeente Zuilen. Een aantal werknemers van deze fabriek behoorde tot de Sint Ludgerusparochie. Deze kerk stond zowat tegen-

over de fabriek. De bronzen luidklokken van deze kerk waren in de oorlogsjaren gevorderd door de Duitsers. Als noodoplossing had pastoor Albach een stuk rail in de toren gehangen waarop de uurslag ten gehore werd gebracht.

Na de oorlog brachten enkele parochianen die bij Demka werkten, de pastoor op het idee om Demka te vragen een stalen klok te gieten.

Bron was in die jaren een schaars goed en omdat men graag snel weer een goede luidklok wilde hebben, ging de pastoor in gesprek met directeur De Muinck Keizer.

Toen pastoor Albach de fabriek had verlaten, belde De Muinck Keizer onmiddellijk naar zijn laboratoriumchef Zuithoff en

vraagde hem om dit idee uit te werken.

Hij wist dat Zuithoff getrouwd was met een telg uit een klok-kengetersgeslacht; Wiea van Bergen, dochter van Udo Anter te Midwolda. De gewenste vorm was snel bedacht en spoedig rolden de ontwerpen van de tekenafdeling.

Zuithoff: 'Er werden modellen gemaakt en iedereen vond het prachtig. Ik kreeg volop medewerking en we vervaardigden in 1946 een eerste proefklokje.'

Wonder

'Toen gebeurde er een wonder', aldus Zuithoff. 'Ik werd gebeld door ir. E.W. van Heuven. Hij was in opdracht van TNO bezig om alle terugge-

keerde klokken die in de oorlog waren gevorderd, te onderzoeken. Hij had gehoord dat ik bezig was met gietstalen klokken. Hij wilde een vergelijking maken met de bronzen klokken. Met zijn apparatuur kon Van Heuven een perfecte klankanalyse maken en ook bepalen waar de klok bijgeslepen moest worden om de juiste klankstructuur te krijgen. Hiermee was de weg vrij voor het maken van de echte klok.'

Ludgerusklok

Kort na het proefklokje kwam de eerste gietstalen klok, bestemd voor de Ludgeruskerk, gereed. De klok kreeg geen naam, maar pastoor Albach bedacht wel het Latijnse opschrift, dat (vertaald) luidt: 'Demka vergoedde met vreedzaam staal de Duitse

diefstal, hetgeen de rouw om het (gestolen) brons wegnam.' Zuithoff: 'Ik wist eigenlijk niet veel van de gebruikte rond luidklokken, want tot mijn verbazing werd de klok eerst gezegend en gewijd en vervolgens in de toren gehangen. Ik had dat nog nooit meegeemaakt.'

Al snel kwam de opdracht om een klok te gieten voor de Nederlandse Hervormde kerk in Maarsse. Zuithoff: 'Dat kwam omdat mijn baas, De Muinck Keizer in Maarsse had gewoond en een band had met die kerk. Ook de familie Van Tuyl van Serooskerken - met wie we goed bevriend waren - bestelde een gietstalen klokje voor het kerkje van Slot Zuilen.'

Uiteindelijk heeft Demka slechts vijf klokken gegoten.

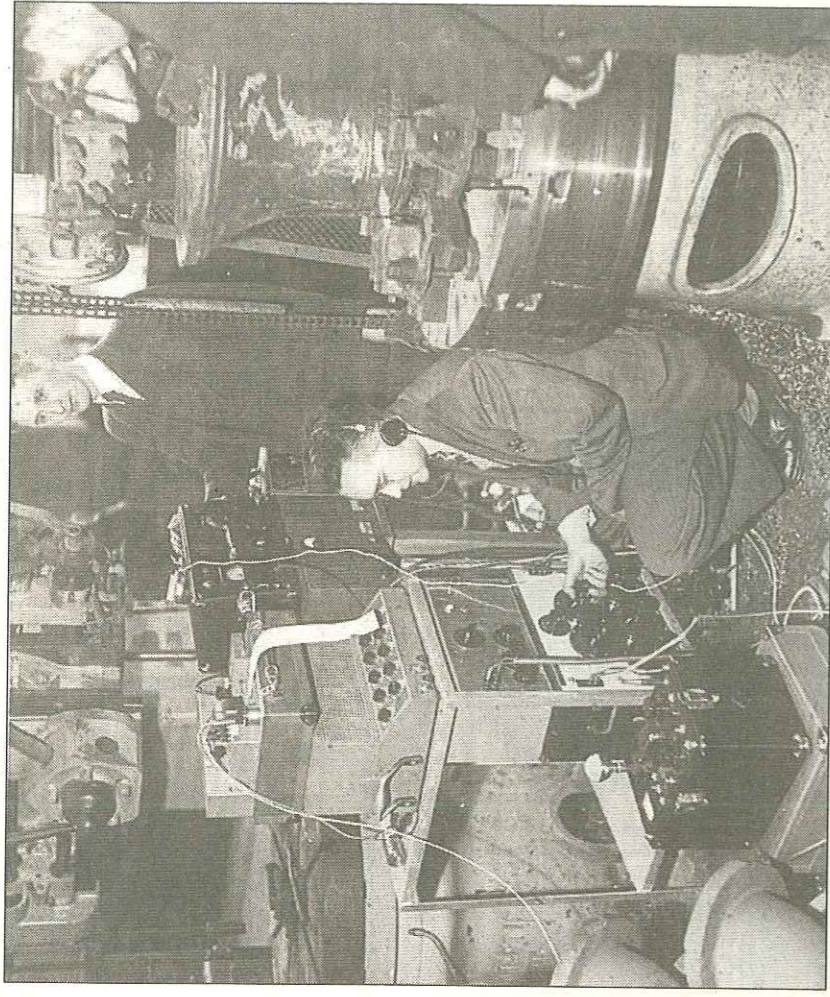
Bijzonder is wel dat alle vijf klokken nog functioneren of in musea te zien zijn.

Zuithoff meent dat gietstalen klokken een even lange levensduur kunnen hebben als bronzen klokken. Mits ze om de vijf jaar van een beschermende laklaag worden voorzien.

Terugkijkend vond hij het een bijzondere ervaring om klok-kengeter te zijn: 'Voor Demka bleven klokken maar een bijproduct -voor mij was het een bijzondere ervaring die me veel interessante contacten heeft opgeleverd.'

Aan het einde van ons gesprek laat Zuithoff met enige trots nog een koker zien waarin hij de ontwerptekeningen bewaart van de Demkaklokken.

ARIE NOORDERMEER IS SECRETARIS VAN HET UTRECHTS KLOKKEN LUIDERS Gilde.

Ir. Van Heuven meet het eerste proefklokje van Demka.

Demkaklokken

'Ludgerusklok mag netter hangen bij oorlogsmonument'

Tot slot wil Zuithoff nog wel iets kwijt: 'Ik ben erg teleurgesteld over de wijze waarop de klok uit de Ludgeruskerk bij het oorlogsmonument in Zuilen, is opgesteld.'

'Men heeft haar gehangen in een soort kooi waardoor normaal luiden niet meer mogelijk is. Een schandel! Daar zou een kleine klokkenstoel moeten staan zoals je die vindt in Groningen en Friesland.'

Zou het Utrechts Klokkenluiders Gilde (UKG) dat in de komende jaren niet voor elkaar kunnen krijgen?

Arie Noordermeer, secretaris van het UKG: 'Ja, het is een klok van de gemeente. Ja, renlang heeft ze ongebruikt op een gemeentewerf gestaan. We hebben destijds aangedrongen op plaatsing bij het monument, maar zijn niet betrokken geweest bij de realisering ervan. Natuurlijk is het mooier als een klok ook echt kan luiden.'

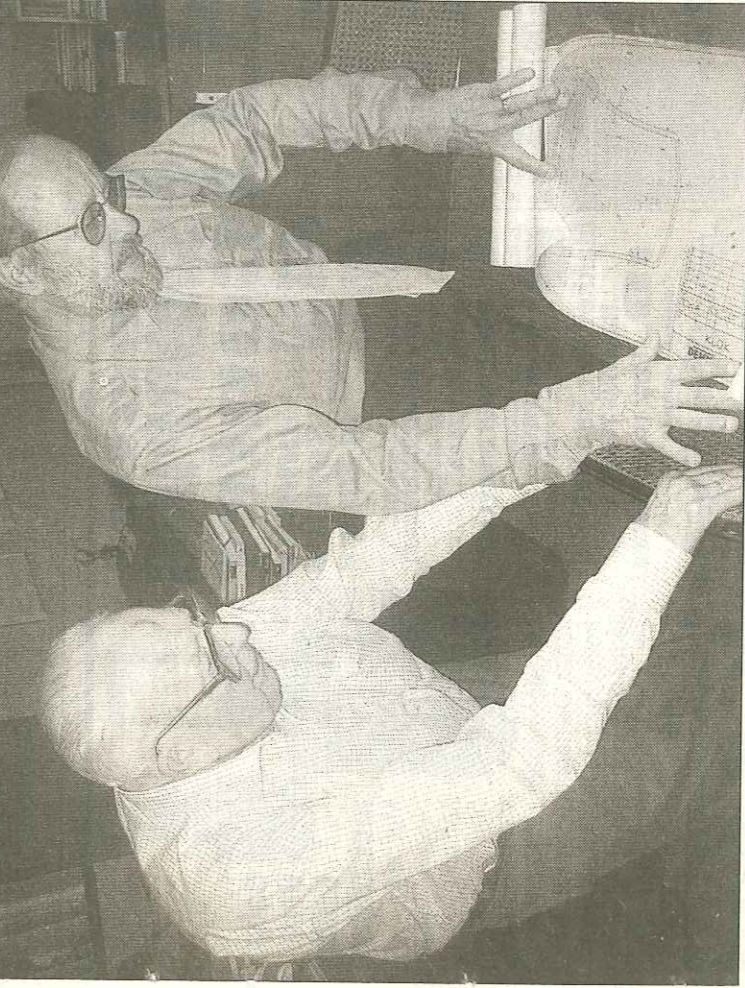
Noordermeer zegt toe om de suggestie voor te leggen

De inmiddels 94-jarige Zuithoff

FOTO'S: UIT ARCHIEF ZUITHOFF

aan de gemeente, maar wijst erop dat het Gilde op dit moment met enkele projecten bezig is die een hogere urgentie hebben: noodzakelijk herstelwerk aan de klok in de Pieterskerk, de oudste luidklok van Utrecht (1435), terugplaatsing van een luidklok in de voormalige Heilig Hartkerk en restauratie van het luidklokje van het Bartholomeus Gasthuis.

Noordermeer: 'Wellicht hebben we daarna tijd voor nieuwe plannen. En dan moet de gemeente er natuurlijk ook nog geld voor hebben.'

Johan van den Hurk bekijkt samen met prof. Zuithoff de ontwerptekeningen van de Demkaklokken.